

SCEZ-Rapport 2006-1

Archeologische waarnemingen Goes-Nieuwstraat 2-8

Gemeente Goes

0. Administratieve gegevens onderzoekslocatie

Basisgegevens:

Provincie: Zeeland

Gemeente: Goes

Plaats: Goes

Toponiem (veld-, polder-, water-, straatnaam): Nieuwstraat

Kadastrale gegevens: sectie D, nrs. 5509 en 5511

ROB-onderzoeksmeldingsnummer: CIS-code 19395

AMK-monumentnr.: 13456 (stadskern Goes)

Archis: Archis waarnemingsnummers 405238, 408374 en diverse Archis waarnemingsnummers in directe omgeving

IKAW: Middelhoge trefkans

Coördinaten: ZW: x=050835/y=391760

NW: x=050817/y=391820

NO: x=050863/y=391825

ZO: x=050867/y=391781

Situatiekaartje: bijgaand Bijlage 1.

Periode(n) en Type(n) Monument: Late Middeleeuwen/Nieuwe Tijd; locatie direct grenzend aan voormalig kloosterterrein

Data onderzoek: 24 april 2002, 1, 6 en 7 mei 2002, 11 juni 2002, 21, 28 en 29 augustus 2002.

Bevoegd gezag:

Gemeente Goes

Postbus 2118

4460 MC Goes

Contactpersoon: Dhr. C.J. Pieters

Adviseur namens bevoegd gezag:

De heer drs. R.M. van Dierendonck

Postbus 49

4330 AA Middelburg

0118-670877

Bedrijfs-projectnr (naam bedrijf + projectnr):

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ), 2002-1

Contactpersoon Behoud Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek:

De heer drs. C. van Rooijen

Beheer en plaats van vondsten:

Provinciaal Archeologisch Depot (PAD) Zeeland

Armeniaans Schuitvlot 1

4331 NL Middelburg

Beheerder: de heer H. Hendrikse

Tel. 0118 623732

Doosnummers: 616 t/m 618, 621, 622, 626 t/m 636.

Beheer en plaats van documentatie:

Zeeuws Archeologisch Archief (ZAA)

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ)

Groenmarkt 13

Postbus 49

4330 AA Middelburg

Beheerder: de heer J.J.B. Kuipers

Tel. 0118 670879

Colofon

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland, Middelburg

Project: Goes-Nieuwstraat 2-8

Datum: December 2006

Auteur: Drs. J. Jongepier

Autorisatie : Drs. R.M. van Dierendonck

ISBN-nummer: ISBN-10: 90-77567-06-2
ISBN-13: 978-90-77567-06-7

De Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland is niet aansprakelijk voor eventuele schade die uit het onderzoek en/of advies zal voortvloeien, noch kunnen daaraan rechten worden ontleend.

Inhoud

Samenvatting	5
1. Inleiding	6
2. Methoden	8
3. Geologie en historie	8
4. Resultaten	12
4.1 Sporen	12
4.2 Vondsten	16
5. Conclusies en aanbevelingen	33
Literatuur	34
 Bijlage 1: Overzicht spoor- en vondstnummers	 35
Bijlage 2: Overzicht alle sporen	37
Bijlage 3: Vondstenlijst	39
Bijlage 4: Catalogus vondstnummer 10	40
Bijlage 5: SCEZ-gegevens	51

Samenvatting

In het voorjaar van 2002 zijn door de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ) archeologische waarnemingen verricht tijdens de afgraving van het terrein van de voormalige schouwburg “Prins van Oranje” aan de Nieuwstraat te Goes.

Op het terrein zijn enkele funderingen teruggevonden van het klooster van de orde van de Kruisbroeders. Dit klooster staat afgebeeld op de stadsplattegrond van Jacob van Deventer (ca. 1560).

Verder is een ongeveer 12 meter brede gracht gedocumenteerd, die bij dit kloostercomplex heeft behoord. Deze gracht is later – waarschijnlijk aan het begin van de 17de eeuw, maar mogelijk al aan het eind van de 16de eeuw – gedeeltelijk met opzet opgevuld met gebruikmaking van constructies voor aanplemping, en diende later als dumpplaats.

In het onderzoeksgebied zijn uit de periode eind 16de t/m 19de eeuw diverse beer- en tonputten aangetroffen. Uit deze putten is veel vondstmateriaal, voornamelijk aardewerk, geborgen.

De archeologische sporen zijn zover de civiele werkzaamheden dit toelieten onderzocht en gedocumenteerd. Ze konden niet in situ worden behouden. Het bodemarchief is intact gebleven vanaf gemiddeld 1.50 meter onder het maaiveld. Het verdient aanbeveling bij toekomstige werkzaamheden onder dit niveau hiermee rekening te houden. Uitgangspunt dient hierbij te zijn het behoud in situ van de archeologische niveau's en sporen. Indien behoud in situ niet mogelijk is dient nader archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten ex situ te behouden.

1. Inleiding

In het voorjaar en de zomer van 2002 zijn archeologische waarnemingen verricht bij het uitgraven van een kelderput en een grote bouwput achter de voormalige panden Nieuwstraat 2-8 in het centrum van Goes (afbeeldingen 1 en 2).

Afbeelding 1. Ligging van Goes in Nederland (rode stip).

In het onderzoeksgebied (afbeelding 2) stond de voormalige schouwburg “Prins van Oranje”. Dit gebouw is gesloopt, waarna een appartementencomplex op dezelfde plaats is gebouwd.

De aanleiding tot het onderzoek was dat ter plaatse archeologische sporen uit de late Middeleeuwen en Nieuwe tijd werden verwacht.

Bij een eerste inspectie op 3 juli 2000 door het toenmalige Provinciaal Archeologisch Centrum Zeeland (PACZ) waren op verzoek van de gemeente Goes al boringen verricht, waarbij ondoordringbare baksteen en andere archeologische indicatoren werden aangetroffen (Jongepier 2000).

In februari 2001 voerde het Archeologisch Dienstencentrum (ADC) uit Bunschoten in opdracht van de Walcherse Bouw Unie BV een archeologische begeleiding uit op hetzelfde terrein (Ostkamp en Van Benthem 2004). Dit gebeurde op advies van de provinciaal archeoloog van Zeeland, de heer R.M. van Dierendonck, aan de gemeente Goes.

Om financiële redenen was verder commercieel archeologisch onderzoek niet meer aan de orde, waarop de SCEZ haar verantwoordelijkheid heeft genomen en een noodonderzoek heeft uitgevoerd in de vorm van het verrichten van waarnemingen tijdens de later uitgevoerde graafwerkzaamheden. Dit gebeurde meestal na een melding van de uitvoerder van de aannemer.

Het doel van de archeologische waarnemingen was het documenteren van te verwachten archeologische sporen en resten op de achtererven van voormalige panden uit de Nieuwe tijd en het bestuderen van de bodemprofielen.

Op die manier kon ook inzicht worden verkregen in de natuurlijke ondergrond.

De civiele werkzaamheden zijn uitgevoerd door de Walcherse Bouw Unie BV te Grijskerke.

De archeologische waarnemingen in 2002 zijn verricht door drs. J. Jongepier en H. Hendrikse van de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ), in samenwerking met S. Thier en D. van der Linden van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (AWN), afdeling Zeeland.

Dank is verschuldigd aan de heer M. Kroes, uitvoerder van de Walcherse Bouw Unie BV, de heer F. de Klerk van het gemeente-archief Goes, mevr. L.C.J. Goldschmitz-Wielinga (AWN, afdeling Zeeland), die een selectie van het vondstmateriaal heeft getekend en aan de heer S. Ostkamp van ADC ArcheoProjecten voor zijn bijdrage aan de beschrijving van de vondsten.

Afbeelding 2. Het onderzoeksgebied (rood omlijnd) op een topografische ondergrond in het centrum van Goes.

2. Methoden

De kleine put voor de kelder (werkput 1; zie bijlage 1) is tot 2.35 meter diep uitgegraven. Daarbij heeft de SCEZ een archeologische inspectie uitgevoerd.

Bij het bouwrijp maken van de grote bouwput (werkput 2) is ongeveer 100 tot 150 cm. diep ontgraven.

De graafwerkzaamheden zijn zowel in werkput 1 als werkput 2 in twee fasen uitgevoerd (vlak 1 en vlak 2), waarbij gebruik is gemaakt van damwanden.

De archeologische werkzaamheden bestonden uit het schoonmaken van muurwerk, tekenen en fotograferen van de archeologische sporen. Er zijn vanwege tijdgebrek vrijwel geen sporen gecoupeerd. Vondsten uit de putten en afvalkuilen zijn met behulp van schop en troffel verzameld.

Tijdens de waarnemingen zijn vlakken, sporen en details ook fotografisch gedocumenteerd. Na afloop van het onderzoek werd echter geconstateerd dat door een technisch probleem van de camera een deel van de dia's was mislukt.

De NAP-hoogte van het maaiveld en de vlakken is bekend aan de hand van resp. het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) en de gegevens die zijn verkregen van de Walcherse Bouwunie.

Ten behoeve van de documentatie zijn met behulp van meetlinten de archeologische sporen ingemeten.

Als hoofdmeetpunt is de noordwesthoek van de achtergevel van het pand Nieuwstraat 4 gekozen.

Met behulp van het tekenprogramma IGOS (Interactief Grafisch Ontwerp Systeem) van de directie Infrastructuur & Vervoer van de provincie Zeeland konden deze gegevens worden verwerkt en vervolgens de RD-coördinaten van de rechthoek, waarbinnen het onderzoeksgebied zich bevindt, worden bepaald.

3. Geologie en historie

In de ondergrond van Zuid-Beveland komen Holocene klei- en zandafzettingen op veen op klei- en zandafzettingen op pleistoceen dekzand voor. De dikte en diepteligging van deze afzettingen varieert van plaats tot plaats.

Ten zuiden van Goes liggen pleistocene afzettingen – behorende tot de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden en ontstaan in de laatste ijstijd, toen de zeespiegel meer dan 100 meter lager stond dan tegenwoordig - op bijna 10 meter diepte (Van Rummelen 1978; Vos & Van Heeringen 1997). Bij Goes zelf zijn de pleistocene afzettingen geërodeerd door diepe holocene geulen.

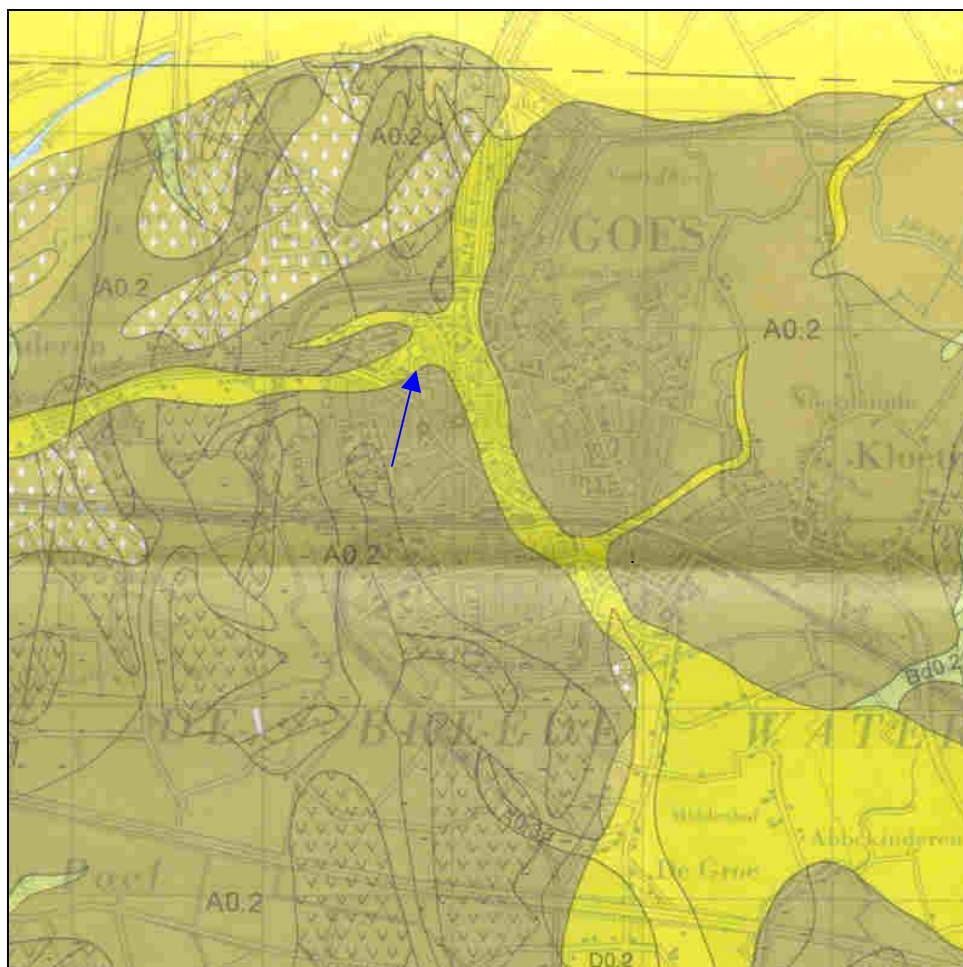
Na de laatste ijstijd steeg de zeespiegel in een snel tempo en vanaf ongeveer 6000 voor Christus werden grote delen van west-Nederland overstroomd. De vele meters dikke klei- en zandlagen, die hierbij zijn gevormd, behoren tot de Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Wierden (De Mulder et al. 2003).

Vanaf 3000 voor Christus nam de zeespiegelstijging geleidelijk af en na 2500 voor Christus begon zich op grote schaal veen te vormen. Dit zogenaamde Hollandveen laagpakket behoort tot de Formatie van Nieuwkoop (De Mulder et al. 2003).

De veengroei is plaatselijk tot in de Romeinse Tijd doorgegaan.

Na de Romeinse Tijd, vanaf de 4de eeuw na Christus, werden opnieuw grote stukken van Zeeland door een weer toenemende invloed van de zee overstroomd. Grote kreek- en geulsneden zich soms vele meters diep in het landschap, waarbij het veen werd opgeruimd en klei-/zandlagen werden gevormd (Formatie van Naaldwijk, laagpakket van Walcheren; De Mulder et al., 2003). Deze later verlandende kreek- en geulvormden in de Middeleeuwen een aantrekkelijke plek voor de mens om te wonen en akkerbouw te bedrijven, omdat ze in de loop van de tijd als kreek- en geul boven het omringende landschap uitstaken. Ook werden hierop de wegen en paden aangelegd.

Aan de rand van een dergelijke kreek- en geul bevindt zich volgens de bodemkaart van Zuid-Beveland een deel van de stad Goes en het onderzoeksgebied (Van Rummelen 1978; afbeelding 3).

Afbeelding 3. Uitsnede van de geologische kaart van Van Rummelen uit 1978. De blauwe pijl wijst naar de locatie van het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied langs de Nieuwstraat (afbeelding 2) bevindt zich in de historische stadskern (monumentnummer 13456 op de Archeologische Monumentenkaart van Zeeland).

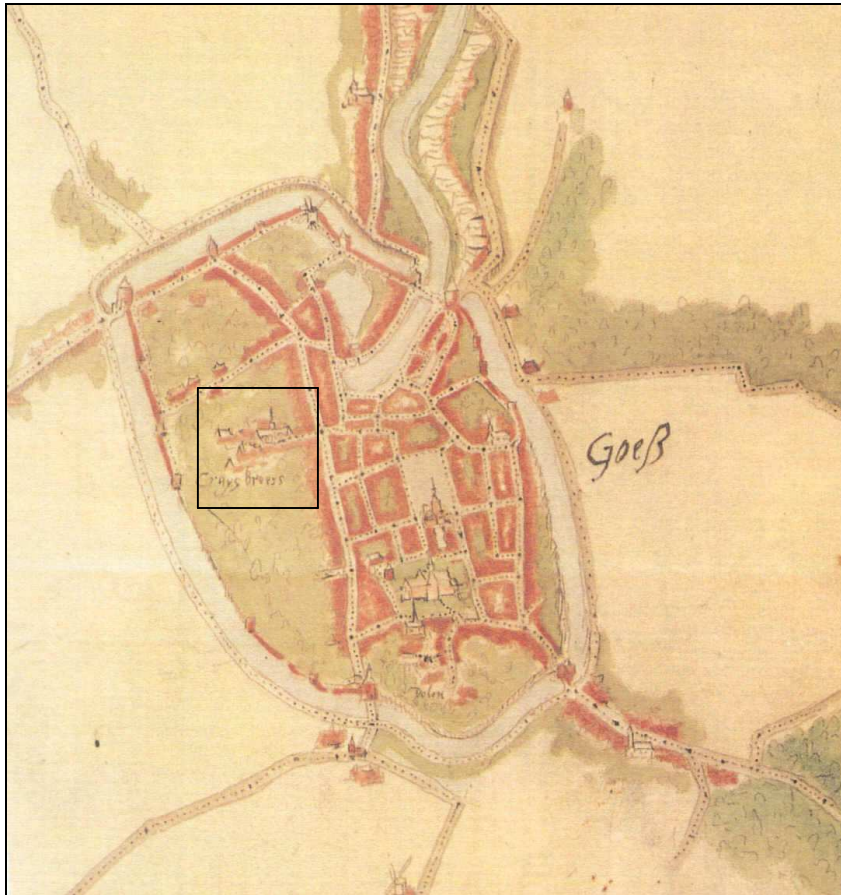
Op de stadsplattegrond van Jacob van Deventer uit ca. 1560 staat op de plek van het onderzoeksgebied het laat-middeleeuwse klooster van de orde van de Kruisbroeders weergegeven (afbeelding 4). Van dit klooster zijn door het ADC in 2001 direct langs de Nieuwstraat restanten gedocumenteerd (Ostkamp en Van Benthem 2004).

Met de bouw van het klooster is rond 1430 begonnen (Dekker 2002, 508). Na de grote stadsbrand van 1554 (Dekker 2002, 247) en het beleg van Goes in 1572 verkeerde het klooster in desolate toestand (Dekker 2002, 515). In 1577 werd het klooster opgeheven, waarna een deel van het complex werd afgebroken.

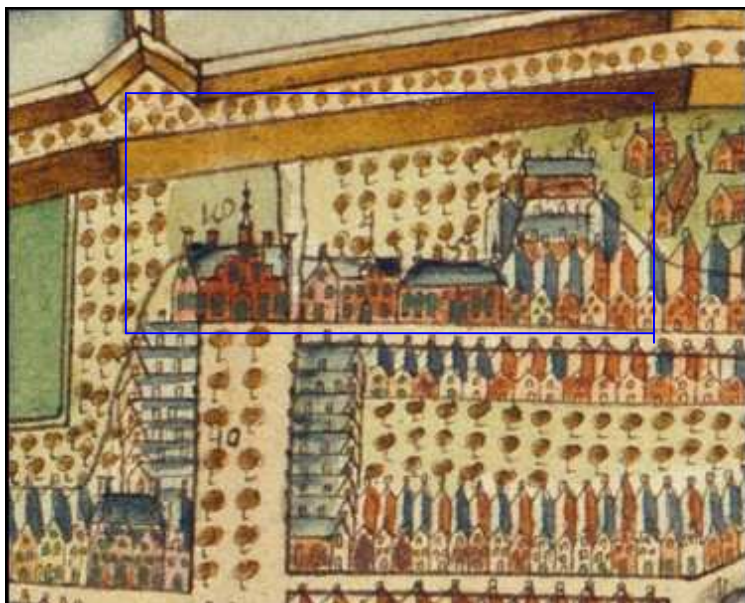
Vervolgens is in 1594 de Nieuwstraat aangelegd in het voormalige kloosterterrein (Ostkamp en Van Benthem 2004, 7).

Op de stadsplattegrond van Goes van J. Reynoutsen uit 1650 staan nog enkele gebouwen van het klooster weergegeven met direct eraan grenzend woningen langs de Nieuwstraat (afbeelding 5; informatie F. de Klerk, gemeente-archief Goes).

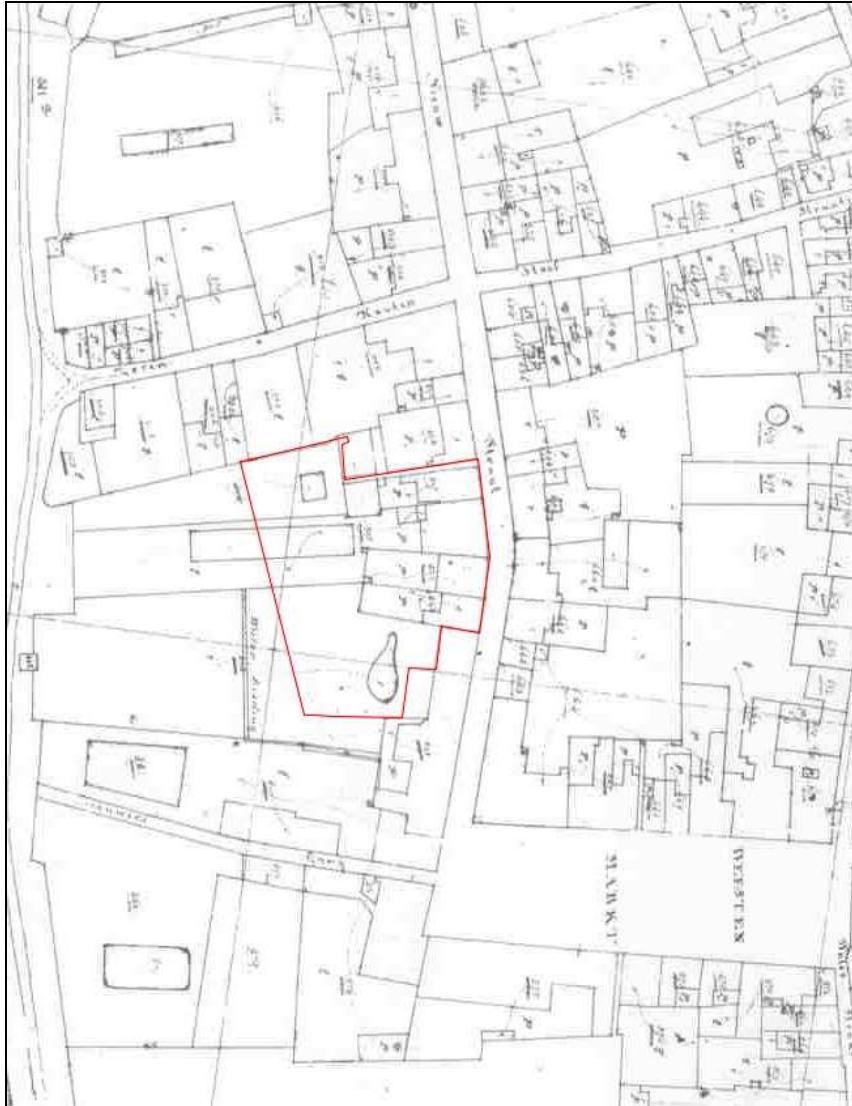
De bebouwing in het onderzoeksgebied uit de Nieuwe tijd beperkte zich later in hoofdzaak tot gebouwen langs de Nieuwstraat. Op een uitsnede van de kadastrale atlas uit 1832 is goed zichtbaar dat het gebied aan de achterzijde van de woningen veel minder dicht bebouwd is geweest (Hoogerhuis et al. 1987; zie afbeelding 5).

Afbeelding 4. Stadsplattegrond van Goes rond 1560 door Jacob van Deventer. In het kader is het onderzoeksgebied met daarin het klooster van de orde van de Kruisbroeders afgebeeld. Ten noorden, westen en zuiden van dit complex is met lichtgroen waarschijnlijk een gracht weergegeven. De Nieuwstraat is nog niet aangelegd.

Afbeelding 5. Detail van de kaart van J. Reynoutsen uit 1650. Binnen het blauwe kader bevinden zich de restanten van het klooster. De Nieuwstraat loopt volgens deze afbeelding van links naar rechts nog kaarsrecht, maar dit kan ook het gevolg zijn van de vrijheid van de tekenaar.

Afbeelding 5. Uitsnede uit de kadastrale atlas van Zeeland 1832 van Goes. Het onderzoeksgebied is met rood omlijnd.

4. Resultaten

In het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen *in situ* waargenomen. Deze bestaan uit muurresten, funderingen, beerputten met bijbehorende vondsten, een waterput, houten palen en planken, die een structuur vormden, en een gracht. Deze archeologische resten en sporen konden nog juist voordat ze werden weggegraven worden onderzocht en zo goed als mogelijk worden gedocumenteerd.

In de profielen van werkput 2 konden qua bodemlagen meestal geen goede archeologische waarnemingen worden verricht, omdat deze in hoofdzaak uit verstoorde grond met puin bestonden (zie afbeelding 6).

In werkput 1 waren de antropogene en geologische lagen beter zichtbaar, omdat daar dieper is gegraven.

Het maaiveld bij werkput 1 lag gemiddeld op 1.60 meter + NAP.

Het maaiveld bij werkput 2 lag gemiddeld op 1.00 meter + NAP.

Het profiel in het westelijke deel van werkput 1 bestaat van boven naar beneden uit:

Verstoorde grond tot 0.95 meter onder maaiveld;

Donkergrijze ophogingslaag (top=vlak 1 van de put) tot 1.55 meter;

Bruine klei tot 2.15 meter;

Restant veen (top= vlak 2 van de put) tot 2.35 meter;

Top klei van het Laagpakket van Wormer op 2.35 meter onder maaiveld (= 0.75 –NAP).

De gegevens van de archeologische waarnemingen door de SCEZ vormen een aanvulling op de resultaten van het ADC-onderzoek uit 2001 (Ostkamp en Van Benthem 2004).

4.1 Sporen

In de vlakken van het onderzoeksgebied werden 23 sporen aangetroffen, welke zijn genummerd van 1 t/m 23 (zie bijlage 1 voor de overzichtstekening). Het betreft oude muurresten en funderingen, bakstenen beerputten, houten tonputten, een waterput, houten palen en planken en een gedempte gracht.

De spoornummers 1 t/m 3, 16, 22 en 23 bevinden zich in werkput 1; de overige spoornummers in werkput 2.

Een groot deel van de sporen kan in verband worden gebracht met de bebouwing uit de periode eind 16de t/m 19de eeuw. Alleen de sporen 14, 15 en 18 t/m 21 wijzen op een oudere datering in de late Middeleeuwen (15de eeuw). De meeste sporen konden worden afgewerkt.

Hieronder volgt een beschrijving van de sporen:

Werkput 1

Spoor 1 is het vlak, waarin losse vondsten zijn aangetroffen. Het vlak is deels een latere opvulling van de gracht, die rondom het kloostercomplex heeft gelegen.

Spoor 2 is een 17de eeuwse afvalaag in het westelijke deel van werkput 1.

Spoor 3 is een 17de eeuwse afvalput, waarschijnlijk een beerput, in de zuidoostelijke hoek van werkput 1. De put is tot in het Hollandveen gegraven, waarin hij scherp afstak. De zichtbare begrenzing van de put mat 1.35 x 1.25 meter.

Spoor 16 bestaat uit diverse houten palen en planken, die een structuur hebben gevormd. Sommige palen waren rond in doorsnede; andere vierkant. Blijkens gaten in de bodem zijn bij de graafwerkzaamheden meer palen en planken weggegraven dan het aantal dat is gedocumenteerd. Ze bevonden zich alle in de voormalige gracht van het klooster en hebben mogelijk gediend als fundering van achterbouwtjes of als beschoeiing bij het dempen van de gracht. Er was wel sprake van een vakkenindeling, daar de palen in rijen waren geplaatst en er planken haaks op andere waren geplaatst. Van een vak konden de afmetingen worden bepaald: ca. 1.10 x 2 meter. Het hout bevond zich in de top van de ophogingslaag, op ongeveer een meter beneden maaiveld. Aangezien de palen en planken vanwege tijdsdruk niet afzonderlijk konden worden onderzocht – bovendien waren veel palen al weggegraven – is voor de structuur één spoornummer uitgedeeld.

De oriëntatie van de rijen palen en planken was ruwweg noord-zuid en west-oost.

Het ADC heeft iets noordelijker op het terrein vergelijkbare sporen aangetroffen (Ostkamp en Van Benthem 2004 (zie bijlage 2)).

Spoor 22 is een uitbraaksleuf van ongeveer 1 meter breed en was 2.50 meter zichtbaar. De oriëntatie ervan was ruwweg west-oost. Waarschijnlijk gaat het om de plek van een muur van een gebouw uit de Nieuwe tijd.

Spoor 23 is een gemetseld (sub)recent overlooppotje met een vloertje erin.

Werkput 2

Klooster van de orde van de Kruisbroeders

Spoor 14 is een west-oost georiënteerd muurrestant van 5.25 meter lang en 40 cm. breed. De muur was gemetseld met rode moppen.

Spoor 18 is een muurrestant van rode moppen met het baksteenformaat 23.5 x 11.5 x 6 cm. De stenen waren met leem gemetseld.

Het zuidelijke deel van de muur was 2.50 meter lang en 0.85 meter breed; het noordelijke deel – een restant van slechts 0.50 meter lang – was 1.20 meter breed. De oriëntatie ervan was noord-zuid en liep evenwijdig met de Nieuwstraat.

Gezien het baksteenformaat en de breedte van de muur zal het een overblijfsel zijn geweest van het klooster uit de 15de eeuw.

Spoor 19 is een vierkant funderingsrestant van rode en gele moppen met een lengte/breedte van 0.65 meter. Mogelijk is het een poer of pilaar geweest. Het spoor bevond zich tegen de zijgevel van Nieuwstraat 6.

Spoor 20 is een klein muurrestant van rode moppen, dat zich tegen de zijgevel van Nieuwstraat 6 en tegen de Nieuwstraat bevond. De breedte van deze muur bedroeg 1.20 meter.

Spoor 21 is een vierkant funderingsrestant van rode moppen met een lengte/breedte van 0.65 meter. Mogelijk is het een poer of pilaar geweest.

Het baksteenformaat van de sporen 14 en 19 t/m 21 was hetzelfde als dat van spoor 18. Deze sporen hebben waarschijnlijk alle toebehoord aan het klooster. Vanwege later geconstateerde technische problemen met de camera ontbreken helaas foto's van de funderingsrestanten.

De oriëntatie van het muurwerk van deze sporen was dezelfde als die van de panden Nieuwstraat 2 t/m 6. Deze panden zijn waarschijnlijk op de funderingen van het klooster gebouwd.

Iets verder in noordelijke richting maakt het muurwerk evenals de Nieuwstraat een knik in noord-noordwestelijke richting (zie bijlage 2). Dit zijn een muur en een grote beerput, die in 2001 door het ADC zijn opgetekend. De muur loopt verder onder de Nieuwstraat door in zuid-zuidoostelijke richting.

Het lijkt er dus op dat de oriëntatie van het muurwerk van het klooster bepalend is geweest voor de latere aanleg van de Nieuwstraat, daar de funderingen van het klooster voor de latere bebouwing uit de Nieuwe Tijd hebben gediend.

Spoor 15 is de latere opvulling van de gracht, die rondom het kloostercomplex heeft gelegen. Vanaf het maaiveld gerekend was de gracht ongeveer 12 meter breed en de oriëntatie was noord-zuid. De stippellijn in bijlage 1 laat het mogelijke verloop van de gracht zien. Vanwege de eerder genoemde problemen met de camera is geen foto van de insteek van deze gracht in het zuidprofiel van werkput 2 beschikbaar.

Overige sporen

De overige sporen uit werkput 2 dateren alle uit de Nieuwe Tijd en kunnen in verband worden gebracht met bewoning langs de Nieuwstraat vanaf het eind van de 16de eeuw. Van de huizen zelf is echter niets meer teruggevonden.

Spoor 4 is een grote afvalput geconstrueerd van houten planken en palen, die is aangelegd in de vroegere gracht van het klooster (afbeelding 6). In de put was ook nog een houten tonput aangelegd (Spoor 6). Uit de afvalput zijn veel en diverse vondsten geborgen (zie vondstnummer 4). De afmetingen van de put bedroegen ruwweg 4.5 x 2 meter.

De put bevond zich onder een grote 20ste eeuwse waterkelder, die door het ADC is opgetekend (zie bijlage 2).

Afbeelding 6. Afvalput (S4), gezien in oostelijke richting.

Spoor 5 is een halfsteens gemetselde beerput van gele ijsselstenen bij de zuidelijke damwand van de grote bouwput. De put was min of meer vierkant van vorm en mat ca. 1.35 x 1.35 meter.

Spoor 6 is een houten tonput in een grote afvalput (spoor 4). De diameter bedroeg 80 cm.

Spoor 7 is een houten tonput met een diameter van 70 cm.

Spoor 8 is een kleine houten tonput met een diameter van 50 cm., waaruit evenwel zeer veel materiaal kon worden geborgen (zie vondstnummer 8).

Spoor 9 is een houten tonput met een diameter van 75 cm. De put bevatte geen vondsten.

Spoor 10 is een rechthoekige gemetselde beerput van 2.25 x 1.75 meter (afbeeldingen 7 en 8). De put was gemetseld met rode moppen van het formaat 25 x 13 x 5.5 cm. De vondsten uit de put worden in paragraaf 4.2 beschreven. Uit de datering van het aardewerk komt naar voren dat de put waarschijnlijk enkele decennia in gebruik is geweest, van ca. 1575-1625. De put is dus kort na de verwoesting van het klooster aangelegd. Er is een coupe gezet door de vulling van de put, maar vanwege tijdgebrek – de ontgraving van het terrein moest doorgaan – kon deze niet meer worden getekend.

Afbeelding 7. Gemetselde beerput (S10), gezien in oostelijke richting. Rechts zijn in de vulling komfragmenten zichtbaar.

Afbeelding 8. Beerput (S10) gezien in zuidelijke richting.

Spoor 11 is een grote niet gemetselde beerput, waarvan de afmetingen niet meer goed konden worden bepaald, omdat de noordoosthoek van de put door een heipaal was verstoord en de andere begrenzingen geleidelijk overgingen in de grachtvulling. Door de werkdruk was de put bovendien al voor een klein deel verstoord door de kraan. Hier en daar waren nog enkele houten palen en een stuk van een plank zichtbaar. Naar schatting bedroegen de afmetingen 3 x 2 meter. De datering van de put komt in grote lijnen overeen met spoor 10.

Spoor 12 is een ronde gemetselde waterput met baksteenformaat 18 x 10 x 4.5 cm. Hierin is geen vondstmateriaal aangetroffen.

Spoor 13 is een min of meer ronde beerput, gemetseld met gele ijsselstenen (afbeelding 9). De diameter buitenwerks bedroeg 1.85 meter. Hierin is geen vondstmateriaal aangetroffen.

Afbeelding 9. Ronde beerput (S13).

Spoor 17 is het restant van een houten tonput met een diameter van 50 cm. Er zijn geen vondsten in aangetroffen.

4.2 Vondsten

De vondsten zijn genummerd van 1 t/m 12 en zijn in de meeste gevallen gekoppeld aan de spoornummers. Ze bestaan in hoofdzaak uit aardewerk- en glasfragmenten, die uit het vlak en de sporen zijn verzameld. De vondsten worden hieronder per spoor globaal beschreven en in een geval (vondstnummer 10) beschreven en gedateerd aan de hand van het Deventersysteem (Bartels, 1999). Zie ook de vondstenlijst voor een overzicht (bijlage 3).

De vondstnummers 1 t/m 3 zijn afkomstig uit werkput 1 achter de panden Nieuwstraat 4-6.

De vondstnummers 4 t/m 12 zijn afkomstig uit werkput 2, voorheen Nieuwstraat 8.

Vondstnummer 1 bestaat uit fragmenten witbakkend aardewerk, majolica en steengoed. De vondsten zijn afkomstig uit het vlak van de noordzijde van werkput 1 (spoor 1). De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 636 onder het inventarisnummer 636-9.

Datering: ca. 1600-1650. Zie tabel 1.

Tabel 1. Vondstnummer 1.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inventarisnr.
1	1	1	steengoed	kan		1	1		2	2	636-9
1	1	1	witbakkend	grape			1		1	1	636-9
1	1	1	majolica	bord			1		1	1	636-9

Vondstnummer 2 betreft een compleet bord van rood aardewerk met gele slibversiering (afbeelding 10) en is afkomstig uit een afvallaagje in het vlak (spoor 2). De diameter van het bord is 28.4 cm.

Afbeelding 10. Bord van rood aardewerk met gele slibversiering, afkomstig uit spoor 2.

Het vlak bestond uit de latere opvulling van de gracht rondom het laat-middeleeuwse klooster. In hetzelfde spoor zijn met behulp van de metaaldetector een gesp en een haak, beiden van koper, aangetroffen. De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 636 onder het inventarisnummer 636-8 (bord) en doosnummer 617 onder het inventarisnummer 617-2 (gesp en haak).
Datering: ca. 1600-1650.

Vondstnummer 3 bestaat uit fragmenten wit- en roodbakkend aardewerk, majolica, porselein en glas. Onder de vondsten bevond zich verder een kop met oor van latoenkoper (afbeelding 11).

Afbeelding 11. Kop van latoenkoper, afkomstig uit spoor 3.

De vondsten zijn afkomstig uit een afvalput, mogelijk een beerput, in de zuidoosthoek van werkput 1 (spoor 3). Ze zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 636 onder de inventarisnummers 636-1 t/m 7. Datering: ca. 1600-1650. Zie tabel 2.

Tabel 2. Vondstnummer 3.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inventarisnr.
3	1	3	roodbakkend	bord	1				1	1	636-3
3	1	3	roodbakkend	grape	8	30	1	1	40	2	636-3
3	1	3	witbakkend	kan		3	2		5	2	636-2
3	1	3	witbakkend	kom	8	10	2	1	21	5	636-1; 636-2
3	1	3	witbakkend	komfoor	2				2	1	636-2
3	1	3	witbakkend	lekschaal	4	4	1		9	2	636-1; 636-2
3	1	3	witbakkend	schotel	1				1	1	636-4
3	1	3	witbakkend	steelkom	1				1	1	636-1
3	1	3	witbakkend	indet	16	19	7		42		636-1
3	1	3	majolica	bord	1				1	1	636-4
3	1	3	Az. Porselein	bord	2				2	1	636-4
3	1	3	Az. Porselein	kom	1				1	1	636-4
3	1	3	glas	drinkglas			1		1	1	636-5
3	1	3	glas	beker		6	5		11	4	636-5
3	1	3	latoenkoper	kop	1				1	1	636-6
3	1	3	overig	knikker	1				1	1	636-7

Vondstnummer 4 bestaat uit fragmenten wit- en roodbakkend aardewerk, steengoed, porselein, faience, majolica, ind. wit, ind. rood, glas, metaal, kleipijpen en bot. Ze zijn afkomstig uit een afvalput naast houten planken (spoor 4).

Gezien de vondstentypen lijkt het erop dat de put vrij lang in gebruik is geweest, vanaf ca. 1580-1680.

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in de doosnummers 616 en 617 onder de inventarisnummers 616-1 en 2 en 617-1. Zie tabel 3.

Tabel 3. Vondstnummer 4.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inventarisnr.
4	2	4	steengoed	fles	1		2	1	4	4	616-1
4	2	4	steengoed	kan	3	12	4	2	21	6	616-2; 617-1
4	2	4	steengoed	pot		1	1		2	2	616-1
4	2	4	steengoed	indet	1	10			11	3	616-1; 616-2; 617-1
4	2	4	roodbakkend	bakpan			2		2	1	617-1
4	2	4	roodbakkend	bord	8	5	3		16	7	616-2; 617-1
4	2	4	roodbakkend	grape	6	5	2		13	4	616-2; 617-1
4	2	4	roodbakkend	kom	3			1	4	1	616-2
4	2	4	roodbakkend	lekschaal	4	15	1		20	3	617-1
4	2	4	roodbakkend	olielamp			1		1	1	616-2
4	2	4	roodbakkend	steelkom	1				1	1	617-1
4	2	4	roodbakkend	indet.	22	84	5	1	112		616-2; 617-1
4	2	4	witbakkend	lekschaal		7	1		8	2	616-2; 617-1
4	2	4	witbakkend	kom	3	1	1	2	7	4	616-2; 617-1
4	2	4	witbakkend	indet	2	14	1		17		616-2; 617-1
4	2	4	majolica	bord		8			8	2	616-2; 617-1
4	2	4	majolica	indet		3	2		5	2	617-1
4	2	4	faïence	bord		9	2		11	3	616-1; 616-2; 617-1
4	2	4	faïence	zalfpot			1		1	1	616-2
4	2	4	faïence	indet	1	9			10	2	616-2; 617-1
4	2	4	Ind. rood	indet		1			1	1	617-1
4	2	4	Ind. wit	bord	2				2	2	616-1
4	2	4	Ind. wit	theepot		6			6	1	616-1
4	2	4	Ind. wit	indet		2			2	1	617-1
4	2	4	Az. Porselein	schotel	1				1	1	616-1
4	2	4	Az. Porselein	bord	1				1	1	616-2
4	2	4	pijpaarde	pijp							616-1; 616-2; 617-1
4	2	4	glas	fles	1	1	1		3	2	616-2; 617-1
4	2	4	glas	kelkglas		1	1		2	1	616-1
4	2	4	glas	indet		1			1	1	616-2
4	2	4	metaal	nagel	4				4	4	617-1
4	2	4	overig	knikker	1				1	1	616-1
4	2	4	overig	plavuis	3				3	2	617-1
4	2	4	overig	indet	2				2	2	617-1

Vondstnummer 5 bestaat uit fragmenten wit- en roodbakkend aardewerk, majolica en faïence. Ze zijn afkomstig uit een beerput bij de zuidelijke damwand van de grote bouwput (spoor 5).

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 616 onder het inventarisnummer 616-3.

Datering: ca. 1600-1650. Zie tabel 4.

Tabel 4. Vondstnummer 5.

Vondstnr.	Put	Spoor-nr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.
5	2	5	roodbakkend	bakpan	1				1	1	616-3
5	2	5	roodbakkend	grape	2				2	2	616-3
5	2	5	roodbakkend	kom	1				1	1	616-3
5	2	5	roodbakkend	indet.	1	8			9		616-3
5	2	5	witbakkend	lekschaal		1			1	1	616-3
5	2	5	witbakkend	pispot	2	2			4	1	616-3
5	2	5	majolica	bord		5			5	2	616-3
5	2	5	faïence	bord		2			2	1	616-3

Vondstnummer 6 bestaat uit fragmenten wit- en roodbakkend aardewerk, steengoed, faïence, majolica, ind. wit, ind. kleur, glas, kleipijpen en bot. Ze zijn afkomstig uit een houten tonput (spoor 6), die in de afvalput spoor 4 was ingegraven.

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in de doosnummers 616 en 618 onder de inventarisnummers 616-4 en 618-1. Datering: 18de eeuw.

Zie tabel 5.

Tabel 5. Vondstnummer 6.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.; Opmerkingen
6	2	6	steengoed	indet	2	1			3	1	616-4; Westerwald
6	2	6	roodbakkend	bord	19	1	2		22	5	618-1
6	2	6	roodbakkend	grape	10	3	3	4	20	6	616-4; 618-1
6	2	6	roodbakkend	kan		1			1	1	616-4
6	2	6	roodbakkend	kom	35	5	1	1	42	11	616-4; 618-1
6	2	6	roodbakkend	lekschaal		5			5	2	618-1
6	2	6	roodbakkend	pispot	1		2		2	2	618-1
6	2	6	roodbakkend	komfoor	1				1	1	618-1
6	2	6	roodbakkend	indet.	1	55	4	1	61		616-4; 618-1
6	2	6	witbakkend	grape	1	5	2	1	9	1	618-1
6	2	6	witbakkend	olielamp	1	7			8	1	618-1
6	2	6	witbakkend	pispot		2	2	1	5	2	616-4
6	2	6	witbakkend	indet	1	3			4		618-1
6	2	6	majolica	zalfpot			3		3	1	618-1
6	2	6	faïence	bord	1	3			4	2	618-1
6	2	6	faïence	kop		2			2	1	618-1
6	2	6	faïence	indet		3			3		618-1
6	2	6	Ind. Wit	kop		1			1	1	618-1
6	2	6	Ind. Wit	schotel	3				3	1	618-1
6	2	6	Ind. Kleur	kom	1				1	1	618-1
6	2	6	glas	kelkglas					1	1	618-1; steel
6	2	6	pijpaarde	pijp					7		616-4; 618-1
6	2	6	overig	tegels		4			4	2	618-1

Vondstnummer 7 bestaat uit fragmenten rood- en witbakkend aardewerk, faïence en enkele fragmenten van kleipijpen. Ze zijn afkomstig uit een houten tonput (spoor 7).

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummers 617 onder het inventarisnummer 617-3.

Datering: 17de/18de eeuw. Zie tabel 6.

Tabel 6. Vondstnummer 7.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.
7	2	7	roodbakkend	kom	3	2			5	2	617-3; 617-4
7	2	7	roodbakkend	indet.		2			2	1	617-3; 617-4
7	2	7	witbakkend	bord	1				1	1	617-4
7	2	7	faïence	kom			2		2	1	617-4
7	2	7	faïence	kop	1				1	1	617-4
7	2	7	pijpaarde	pijp					5	3	617-3

Vondstnummer 8 bestaat uit een grote hoeveelheid fragmenten rood- en witbakkend aardewerk, steengoed (mineraalwaterflessen), industrieel wit, Aziatisch porselein, glas en metaal.

Ze zijn afkomstig uit een houten tonput (spoor 8). Gezien de vormtypen, importen en materiaal (zie als voorbeeld de afbeeldingen 12 t/m 16) heeft ter plaatse – op de plek van Nieuwstraat 8 - waarschijnlijk een welgestelde familie gewoond.

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in de doosnummers 630 t/m 635 onder de inventarisnummers 630-1 t/m 12, 631-1 t/m 11, 632-1 t/m 6, 633-1 t/m 4, 634-1 t/m 6 en 635-1 t/m 11.

Datering: 19de eeuw.

Zie tabel 7.

Afbeelding 12. Ovaalvormige terrine van industrieel wit aardewerk (19de eeuw). Lengte 30.5 cm.; breedte 24.0 cm.; hoogte 14.0 cm. Afkomstig uit spoor 8. Inventarisnr. 631-1.

Afbeelding 13. Bord van Aziatisch porselein. Diameter 22.8 cm. Afkomstig uit spoor 8. Inventarisnr. 630-11.

Afbeelding 14. Bord van industrieel wit aardewerk met stempel PR 13 (Petrus Regout). Diameter 20.6 cm. Afkomstig uit spoor 8. Inventarisnr. 630-9.

Afbeelding 15. Schoteltje van industrieel wit aardewerk met voorstelling van een vogel op een tak. Diameter 12.8 cm. Afkomstig uit spoor 8. Inventarisnr. 630-5.

Afbeelding 16. Bord van industrieel wit aardewerk met voorstelling van twee mensen in een landschap. Diameter 17.5 cm. Afkomstig uit spoor 8. Inventarisnr. 632-2.

Tabel 7. Vondstnummer 8.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.; Opmerkingen
8	2	8	steengoed	fles		9			9	3	634-6
8	2	8	steengoed	kan				1	1	1	631-11
8	2	8	roodbakkend	melkteil	3				3	1	635-5
8	2	8	roodbakkend	kom	46	29	29	3	107	8	633-3; 634-3, -5; 635-1, -6, -7, -8
8	2	8	roodbakkend	deksel	4				4	1	634-1; arch. compl.
8	2	8	roodbakkend	pispot	11	12	6	2	31	4	633-4; 634-2; 635-2, -9
8	2	8	roodbakkend	bord	1				1	1	635-5
8	2	8	roodbakkend	kan	3	34	1	2	40	2	634-4; 635-3
8	2	8	roodbakkend	test	2		1	1	4	1	635-4
8	2	8	roodbakkend	kachelpan	1		3		4	1	633-1; arch. compl.; 23.4/15.0/18.0
8	2	8	roodbakkend	indet.		19			19		635-5
8	2	8	witbakkend	lekschaal	2	2		1	5	1	635-10
8	2	8	Az. porselein	bord	1				1	1	630-11; arch. compl.; 22.8/2.3/13.5
8	2	8	Industrieel wit	bord	58	9	8		75	17	630-9, -10; 632-1 t/m -4
8	2	8	Industrieel wit	kom	53	6	8	1	68	20	630-1, -2, -3, -6, -7; 631-2, -3, -5, -7, -10; 632-5
8	2	8	Industrieel wit	kop	21	1	2		24	11	630-8; 631-3, -9; 632-5
8	2	8	Industrieel wit	pispot	5	5	1	1	12	1	631-6
8	2	8	Industrieel wit	schotel	3		2		5	4	630-4, -5; 631-8; 632-5
8	2	8	Industrieel wit	suikerpot	3	5	1	1	10	1	631-4; arch. compl.
8	2	8	Industrieel wit	terrine	6	7	1	1	15	1	631-1
8	2	8	Industrieel wit	indet					166		631-11; 632-6
8	2	8	glas	indet					83		630-12
8	2	8	metaal/koper	munt	1				1	1	635-11; 1 halve cent
8	2	8	overig	knikker					1	1	631-11

Vondstnummer 9 bestaat uit twee metalen voorwerpen: een vingerhoed en een gesp van een tas of schoen. Ze zijn afkomstig uit het vlak in het zuidelijke deel van de grote bouwput. De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 622 onder inventarisnummer 622-28. Datering: 17de eeuw.

Vondstnummer 10 bestaat uit rood- en witbakkend aardewerk, waaronder enkele complete voorwerpen, steengoed, majolica, glas, fragmenten van kleipijpen en bot. Ze zijn afkomstig uit een gemetselde rechthoekige beerput (spoor 10). Een selectie van de vondsten uit deze beerput wordt in dit rapport wat uitvoeriger beschreven volgens het Deventersysteem (Bartels, 1999), daar de beerput een afgebakende korte periode in gebruik is geweest (ca. 1575-

1625) en in zijn geheel kon worden onderzocht. Bovendien bevatte de put diverse complete en bijna complete voorwerpen van aardewerk (zie bijlage 4, catalogus; daarin staat een selectie van het vondstmateriaal beschreven).

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in de doosnummers 621 en 622 onder de inventarisnummers 621-1 t/m 13 en 622-1 t/m 28. Het totaal van de vondsten van dit vondstnummer is weergegeven in tabel 8.

Tabel 8. Vondstnummer 10.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.; Opmerkingen
10	2	10	steengoed	indet		4			4	4	622-26; Westerwaldsteengoed
10	2	10	roodbakkend	bakpan	4		1		5	1	621-4
10	2	10	roodbakkend	bloempot	1				1	1	622-20
10	2	10	roodbakkend	bord	15	9	6		30	4	621-13; 622-17, -18; arch. compl.
10	2	10	roodbakkend	grape	25	122	16	11	174	9	621-5, -6, -8, -10; 622-8 t/m -10; 4 arch. compl.
10	2	10	roodbakkend	kom	22	26	7	2	57	12	621-3, -6, -12; 622-12 t/m -16; 5 arch. compl.
10	2	10	roodbakkend	pispot	1				1	1	621-6
10	2	10	roodbakkend	pot	1	7	1		9	1	621-9
10	2	10	roodbakkend	steelkom	10		2		12	4	621-1, -6, -7; 622-11; 2 arch. compl.
10	2	10	roodbakkend	vetvanger	5				5	1	621-11
10	2	10	roodbakkend	indet.	1	29			30		621-2
10	2	10	witbakkend	kom				2	2	1	622-1
10	2	10	witbakkend	kop	2		1		3	2	622-1, -5
10	2	10	witbakkend	olielamp			2		2	1	622-1
10	2	10	witbakkend	pispot	13	61	6	3	83	3	622-1 t/m 4; o.m. voet met gegolfde rand
10	2	10	witbakkend	zalfpot	1				1	1	622-6; arch. compl.
10	2	10	Weser	kan		1			1	1	622-19; hals ontbreekt
10	2	10	majolica	bord	5				5	3	622-7, -21; 1 arch. compl.
10	2	10	majolica	zoutvat			1		1	1	622-7
10	2	10	glas	fles			1		1	1	622-24
10	2	10	glas	glas in lood	1				1	1	622-22

Vondstnummer 11 bestaat uit een grote hoeveelheid fragmenten van rood- en witbakkend aardewerk, faïence, steengoed en glas (afbeeldingen 17 t/m 23). Ook diverse fragmenten botmateriaal van huisdieren als rund en schaap/geit en enkele oesters zijn verzameld.

Ze zijn afkomstig uit een beerput (spoor 11), die is aangelegd in de gracht van het klooster.

De vondsten zijn in het PAD Zeeland opgeslagen in de doosnummers 626 t/m 629 onder de inventarisnummers 626-1 t/m 9, 627-1 t/m 14, 628-1 t/m 21 en 629-1 t/m 28.

Datering: 16de/17de eeuw; ca. 1575-1625. Zie tabel 9.

Afbeelding 17. Witbakkende blaker met loodglazuur; driepoot; diameter 13.5 cm. Afkomstig uit spoor 11. Inventarisnr. 629-11.

Afbeelding 18. Faïence bord met blauw decor, afkomstig uit spoor 11. Diameter 21.8 cm. Inventarisnr. 629-7.

Afbeelding 19. Faiënce bord met blauw decor, afkomstig uit spoor 11. Diameter 20.8 cm.
Inventarisnr. 629-5.

Afbeelding 20. Faiënce bord met blauw decor, afkomstig uit spoor 11. Diameter 27.3 cm.
Inventarisnr. 629-6.

Afbeelding 21. Faïence bord met blauw decor, afkomstig uit spoor 11. Diameter 33.5 cm. Inventarisnr. 629-8.

Afbeelding 22. Beker of cylindervat van Westerwaldsteengoed, een zogenaamde “humpe”, afkomstig uit beerput 11. Op het fries staat de geschiedenis van de verloren Zoon afgebeeld. Datering: ca. 1615. Hoogte 19.0 cm.; diameter rand 8.4 cm.; diameter bodem 11.0 cm. Inventarisnr. 629-1.

Afbeelding 23. Kom van witbakkend aardewerk met groen en geel glazuur, afkomstig uit spoor 11.
Inventarisnr. 629-22.

Tabel 9. Vondstnummer 11.

Vondstnr.	Put	Spoornr.	Baksel	Vorm	Rand	Wand	Bodem	Oor	Totaal	MAI	Inv. nr.; Opmerkingen
11	2	11	steengoed	beker	1				1	1	629-1; humpe, arch. compleet
11	2	11	roodbakkend	grape	68	127	22	6	223	12	626-1 t/m -7; 4 arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	kom	34	54	13	6	107	15	627-1 t/m -3, -9, -12, -13
11	2	11	roodbakkend	kop	1				1	1	627-11; afm. 12.0/8.0/7.0 cm.
11	2	11	roodbakkend	steelkom	14	78	4		96	10	627-4, -6, -7, -8; 4 arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	pispot	11	56	4	5	76	7	628-1 t/m 4; 2 arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	lekschaal	4		4		8	1	628-16; arch. compl.; driepoot
11	2	11	roodbakkend	bord	44	22	11		77	14	628-6, -7, -12, -13; 5 arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	spaarpot			1		1	1	628-6
11	2	11	roodbakkend	zalfpot		1	1		2	1	628-6
11	2	11	roodbakkend	komfoor	6	13	3	1	23	2	628-19, -20; 1 arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	kan	2	4		2	8	3	628-5
11	2	11	roodbakkend	olielamp	1				1	1	628-18; arch. compl.
11	2	11	roodbakkend	bloempot	4	20	1	2	27	1	628-21; arch. compl. 28.5/19.0/22.0
11	2	11	roodbakkend	indet.					352		626-8, -9; 627-14
11	2	11	witbakkend	blaker	1				1	1	629-11; afm. 13.5/4.5/10.0 cm.
11	2	11	witbakkend	grape	4	10		3	17	2	629-18, -21
11	2	11	witbakkend	kan	2	18	3	2	25	3	629-16
11	2	11	witbakkend	kom	1				1	1	629-22; arch. compl.
11	2	11	witbakkend	kop/indet.	13	73	4	4	94	1	629-20
11	2	11	witbakkend	olielamp			3		3	1	629-12
11	2	11	witbakkend	pispot	10	15	2		27	4	629-15,-19, ; 1 arch. compl.
11	2	11	witbakkend	indet.		105			105		629-23
11	2	11	faïence	bord	4				4	4	629-5 t/m -8
11	2	11	glas	beker	2	20	3		25	2	629-26
11	2	11	glas	fles		1			1	1	629-26

Vondstnummer 12 bestaat uit een groot bodem- /wandfragment van een steengoedkan, afkomstig uit spoornr. 15 (grachtvulling); datering: 15de eeuw.

De vondst is in het PAD Zeeland opgeslagen in doosnummer 629 onder inventarisnummer 629-28.

Verder is uit de grote beerput van het klooster, die in 2001 door het ADC is opgetekend en grensde aan de straat tegenover het pand Nieuwstraat 11, door een AWN-lid een gave 15de eeuwse drinkuit geborgen (ongenummerd; zie afbeelding 24). De beerput was in een eerder stadium al door schatgravers geleegd. Het onderste gedeelte is tijdens de sloopwerkzaamheden vernield door een kraanmachinist (Ostkamp en Van Benthem 2004, 7).

Afbeelding 24. Drinkuit van roodbakkend aardewerk, afkomstig uit de beerput van het klooster.

5. Conclusies en aanbevelingen

Er zijn bij de graafwerkzaamheden langs de Nieuwstraat 2-8 te Goes archeologische waarden *in situ* waargenomen. Deze waarden bestaan uit een groep sporen, vondstengroepen en losse vondsten. De archeologische waarden, daterende uit de late Middeleeuwen en Nieuwe tijd, bevonden zich gemiddeld een meter onder het maaiveld.

De oudste vondsten en sporen dateren uit de 15de eeuw en behoorden tot het klooster van de orde van de Kruisbroeders. Zowel door het ADC als door de SCEZ zijn hiervan enkele substantiële restanten, bestaande uit muurresten en een beerput, opgetekend. Het lijkt erop dat de knik in de huidige Nieuwstraat ter hoogte van de muurresten van het klooster verband houdt met de oriëntatie van het muurwerk van het klooster, dat dezelfde knik maakt. De muurresten lopen blijkens de gegevens van het ADC onder de Nieuwstraat door. Het is dus mogelijk dat zich ook nog ten oosten van de Nieuwstraat restanten van het kloostercomplex in de bodem bevinden.

De gracht van het klooster is na 1577 dichtgebouwd met structuren van palen en planken, waarna bebouwing kon plaatsvinden in de vorm van achterhuizen of schuurtjes. Hiervan zijn tijdens de waarnemingen evenwel vrijwel geen resten teruggevonden. De voormalige gracht werd vanaf het eind van 16de/begin 17de eeuw ook gebruikt als dumpplaats voor afval. Enkele beer- en tonputten bevonden zich in deze gracht.

Vanaf het eind van de 16de eeuw, toen de Nieuwstraat werd aangelegd, tot in de 20ste eeuw hebben - gezien de vondsten uit de beer- en tonputten - in het onderzoeksgebied woonhuizen en de schouwburg "Prins van Oranje" gestaan. Van deze panden zijn tijdens de archeologische waarnemingen door de SCEZ geen restanten meer aangetroffen.

De tijdens de waarnemingen aangetroffen archeologische sporen zijn zover de civiele werkzaamheden dit toelieten onderzocht en gedocumenteerd. Ze konden niet *in situ* worden behouden. Het bodemarchief is intact gebleven vanaf gemiddeld 1.50 meter onder het maaiveld. Het verdient aanbeveling bij toekomstige werkzaamheden onder dit niveau hiermee rekening te houden. Uitgangspunt dient hierbij te zijn het behoud *in situ* van de archeologische niveau's en sporen. Indien behoud *in situ* niet mogelijk is dient nader archeologisch onderzoek in de vorm van een opgraving uitgevoerd te worden om de archeologische resten *ex situ* te behouden.

Literatuur:

Bartels, M., 1999: *Steden in scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*, Zwolle/Amersfoort.

Berg, G. van den, S. Ostkamp & M. Veen, 2003: Catalogus van de misbaksels uit de spaarpotsteeg, in: H. van den Berge e.a. *In Gorcum gebakken. Aardewerk, kleipijpen, wandtegels*. Rotterdam, 126-144.

Bitter, P., 1995: *Genorteld in de bodem. Archeologisch en historisch onderzoek van een pottenbakkerij bij de Wortelsteeg in Alkmaar*. Zwolle, (Publicaties over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie I).

Bitter, P., e.a., 1997a: *Wonen op Niveau. Archeologisch, bouwhistorisch en historisch onderzoek van twee percelen aan de Langestraat*, Alkmaar, (Rapporten over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie 5).

Bitter, P., e.a., 1997b: *Wonen op Niveau. Catalogus van keramiek en glas*. Alkmaar, (Rapporten over de Alkmaarse Monumentenzorg en Archeologie 5a).

Dekker, C., 2002: *Een schamele landstede. Geschiedenis van Goes tot aan de Satisfactie in 1577*. Goes.

Hoogerhuis, O.W. et al. (red.), 1987: *Kadastrale Atlas van Zeeland 1832, Serie Zuid-Beveland, deel I Goes/Kloetinge*. Middelburg.

Jongepier, J., 2000: *Rapport Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI) aan de Westwal/Nieuwstraat te Goes*. Intern rapport Provinciaal Archeologisch Centrum Zeeland (PACZ). Middelburg.

Klerk, F.H. de, 1995: Goes; in: P.C.J. van der Krogt (eindred.). *De stadsplattegronden van Jacob van Deventer, map 7 Nederland, Zeeland*. Alphen aan den Rijn.

Mulder, E.F.J. de, et al., 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten.

Ostkamp, S., 2004: De vondsten uit de verschillende beerputten, in: S. Ostkamp & A. van Benthem, *Goes 'Prins van Oranje'. Een archeologische begeleiding*, Amersfoort (ADC Rapport 307), 11-25.

Ostkamp, S. en A. van Benthem, 2004: *Goes "Prins van Oranje". Een archeologische begeleiding*. ADC ArcheoProjecten, Amersfoort (ADC Rapport 307).

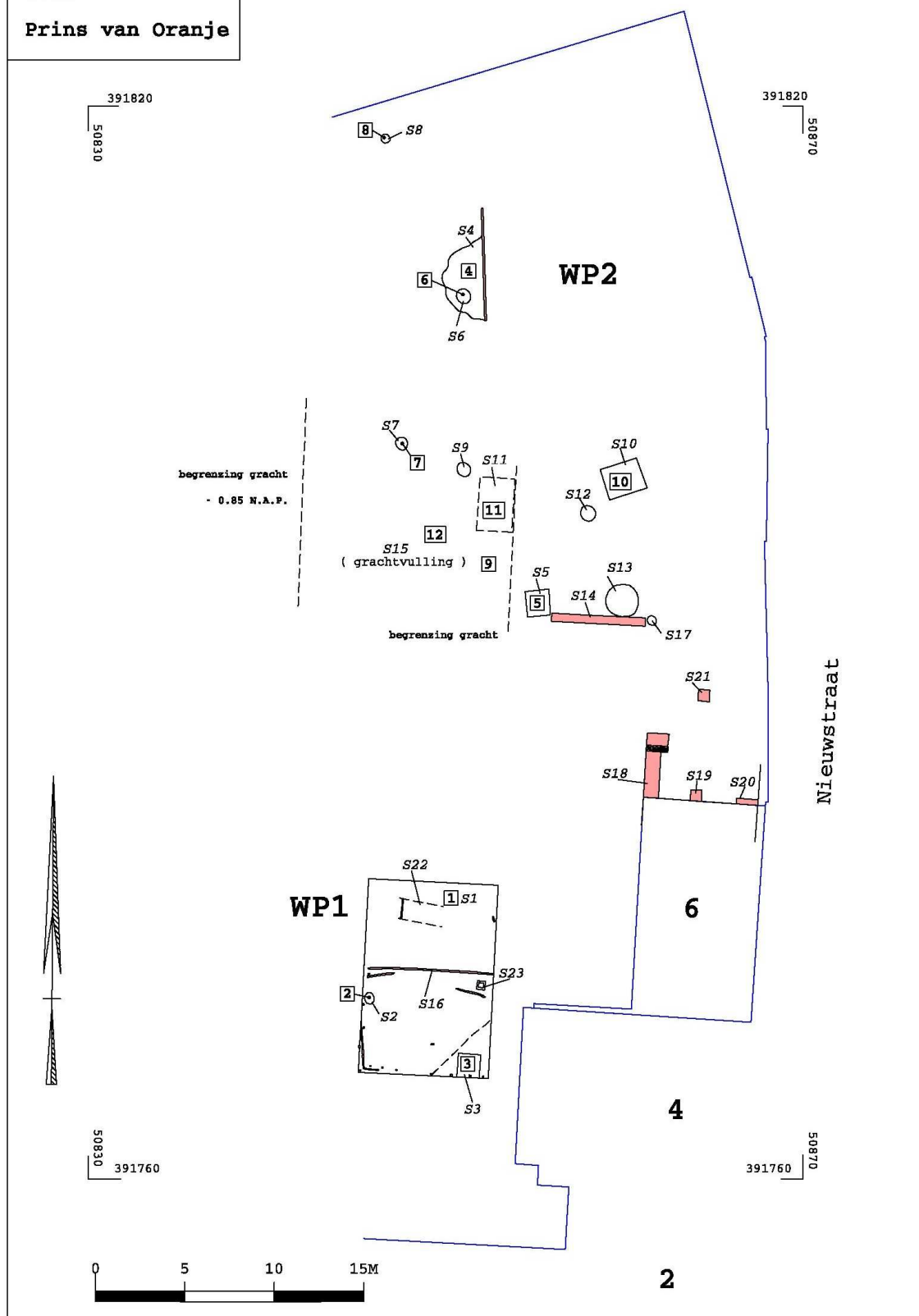
Rummelen, F.F.F.E. van, 1978: *Toelichting bij de geologische kaart van Nederland 1 : 50.000, blad Zuid-Beveland*. Rijks Geologische Dienst, Haarlem.

Vos, P.C. en R.M. van Heeringen, 1997: Holocene geology and occupation history of the Province of Zeeland; in: *Mededelingen Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen TNO*, 59, 5-109. Haarlem.

Bijlage 1. Overzicht spoor- en vondstnummers

Onderzoek SCEZ 2002

Goes
Prins van Oranje

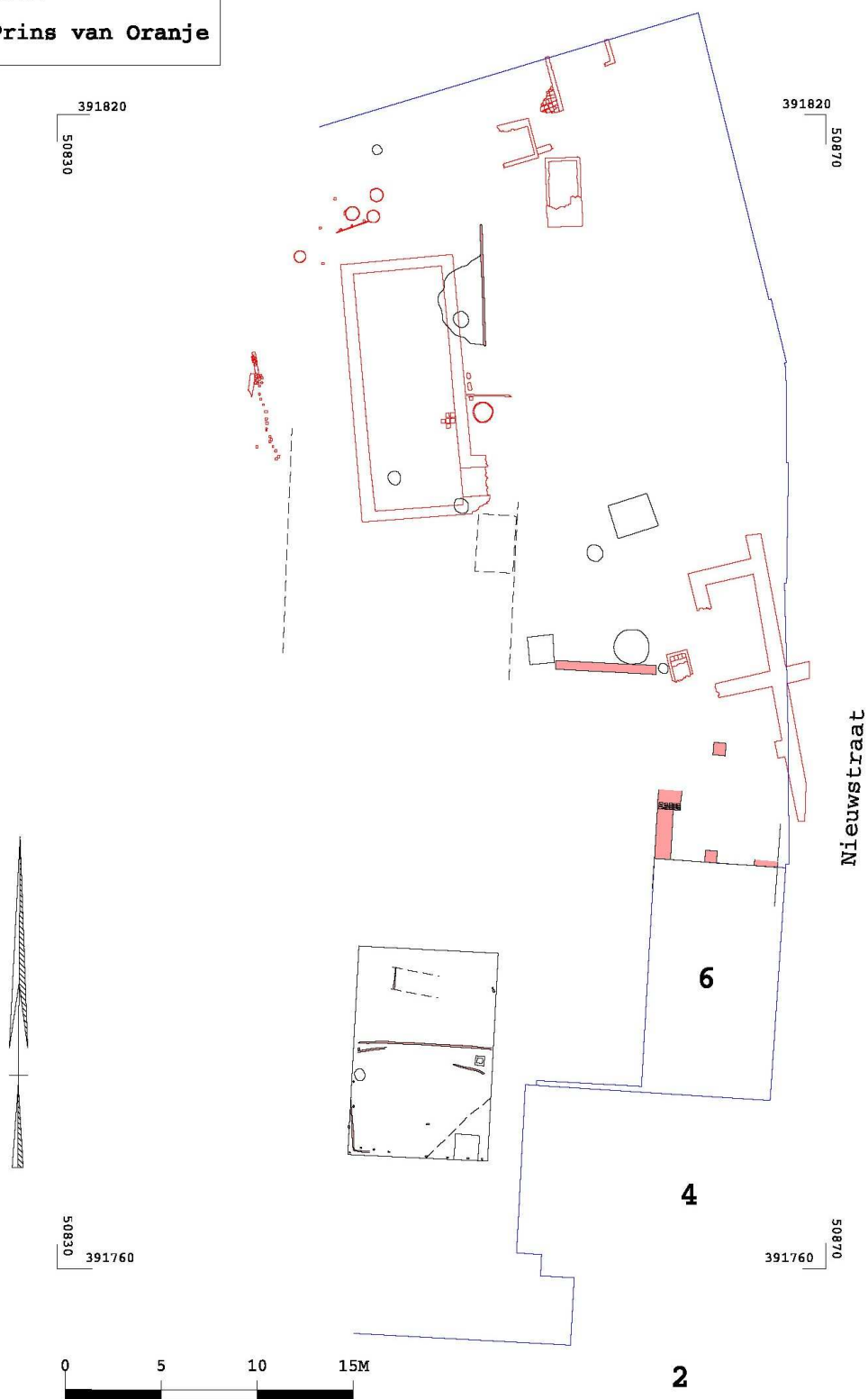

Bijlage 2. Overzicht alle sporen

Onderzoeken ADC en SCEZ gecombineerd

Legenda: Sporen met rode omlijningen: ADC
Overige sporen: SCEZ

Goes
Prins van Oranje

Bijlage 3. Vondstenlijst

VONDSTENLIJST

Proj.naam: Prins van Oranje
 Gem.code + jaar: GOES02
 Obj.naam: Goes-Nieuwstraat

Proj.nr.: 2006-1
 Krt. bl.: 48F
 Obj.nr.: -

Put	Vlaknr.	Volgnr.	Spoornr.	Vondstomstandigheden/ verzamelwijze	Inhoud	Datum
1	2	1	1	vlakvondsten/troffel	aardewerk, steengoed, majolica	24-4-2002
1	2	2	2	vlakvondsten/troffel	aardewerk, metaal	24-4-2002
1	2	3	3	afvalput/troffel	aardewerk, majolica, porselein, glas, metaal	1-5-2002
2	1	4	4	afvalput/troffel	aardewerk, steengoed, majolica, faïence, porselein, ind. rood, ind. wit, pijpen, glas, metaal, bot	1-5-2002
2	1	5	5	beerput/troffel	aardewerk, majolica, faïence	6-5-2002
2	2	6	6	tonput/troffel	aardewerk, steengoed, majolica, faïence, ind. wit, ind. kleur, glas, pijpen	7-5-2002
2	2	7	7	tonput/troffel	aardewerk, faïence, pijpen	7-5-2002
2	1	8	8	tonput/troffel	aardewerk, steengoed, porselein, ind. wit, glas, metaal	7-5-2002
2	2	9		vlakvondsten/troffel	metaal	7-5-2002
2	2	10	10	beerput/troffel	aardewerk, steengoed, majolica, glas, pijpen, bot	7-5-2002
2	2	11	11	beerput/troffel	aardewerk, steengoed, faïence, glas, bot	28-8-2002
2	2	12	15	vlakvondsten/troffel	fragment steengoedkan	28-8-2002

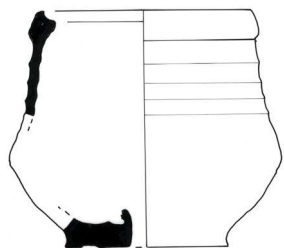
Bijlage 4. Catalogus van selectie van aardewerkvormen vondstnummer 10.

De tekeningen zijn van de hand van mevr. L.C.J. Goldschmitz-Wielinga (AWN, afdeling Zeeland), schaal 1 : 4.

De beschrijvingen zijn van de heer S. Ostkamp van ADC ArcheoProjecten.

Opbouw van de catalogusblokjes cf. het Deventersysteem:

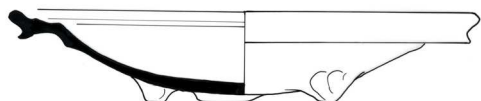
- 1a vondstnummer
- 1b vondstcontext (complexdatering)
- 2 code van het type
- 3 objectdatering
- 4a maten in centimeters (grootste diameter, diameter voet en hoogte)
- 4b beschrijving van het type
- 5a baksel / materiaalsoort
- 5b kleur / glazuur
- 5c beschrijving van de decoratie
- 5d diversen
- 6a bodem
- 6b oor / steel
- 6c compleetheid
- 7 functie
- 8 productiecentrum
- 9 literatuur

Nr. 1

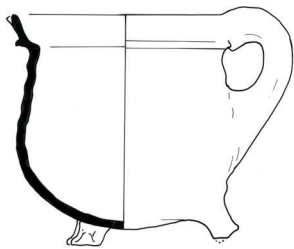
- 1a. 622-20/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-blo-22
- 3. 1600-1650
- 4a. 14,5/12,5/8,5

- 4b. biconische bloempot met verdikte rand met groef, op standvlak
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b.
- 5c.
- 5d.
- 6a. standvlak
- 6b.
- 6c. bakscheur, doorgestoken lekgat
- 7. bloempot
- 8.
- 9.

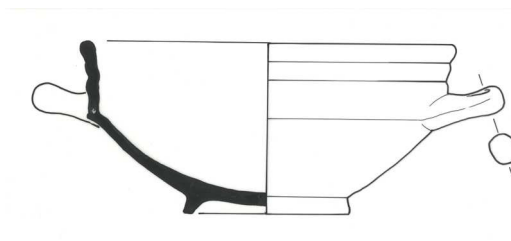
Nr. 2

- 1a. 622-17/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-bor-6
- 3. 1575-1625
- 4a. 25/5/12
- 4b. bord met holle spiegel en platte vlag met van buiten aangedrukte rand, op lobvoeten
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b. inwendig loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. drie standvinnen
- 6b.
- 6c.
- 7. bord
- 8.
- 9. Bitter 1995, 124

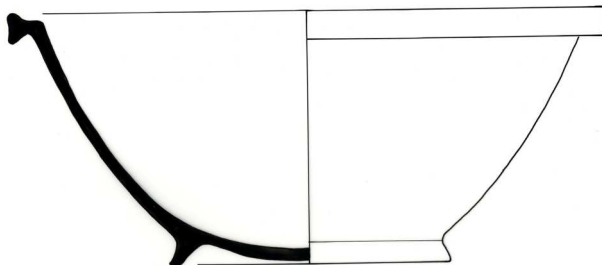
Nr. 3

- 1a. 622-10/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-gra-30
- 3. 1600-1650
- 4a. 12/12,5/7
- 4b. afgeronde wijdmondige grape met kraagrand met dekselgeul
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b. loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. driepoot
- 6b. een worstoor
- 6c.
- 7. grape
- 8.
- 9. Bitter 1995, 125

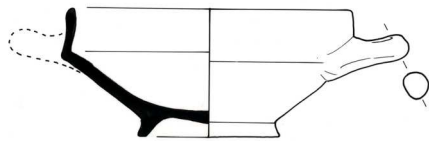
Nr. 4

- 1a. 622-14/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-kom-35
- 3. 1600-1650
- 4a. 20/9/9
- 4b. afgeronde kom met rechte rand, op standring
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b. inwendig loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. standring
- 6b. twee worstoren
- 6c.
- 7. kom
- 8.
- 9. Bitter e.a. 1997b, 59

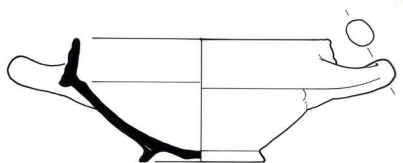
Nr. 5

- 1a. 622-12/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-kom-58
- 3. 1575-1625
- 4a. 31,5/13,5/15
- 4b. bolle kom met haaks naar buiten geknikte rand, aan buitenzijde aangedrukt, op standring
- 5a. roodbakkend aardewerk
- 5b. inwendig loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. standring
- 6b.
- 6c.
- 7. kom
- 8.
- 9. Bartels 1999, 692

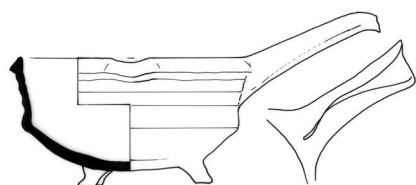
Nr. 6

- 1a. 622-16/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-kop-14
- 3. 1600-1650
- 4a. 15,5/7/7,5
- 4b. kop met scherpe knik bodem-wand met rechte wand met naar binnen afgeschuinde rand, op standing
- 5a. roodbakkend
- 5b. loodglazuur inwendig
- 5c. inwendig gele slibversiering
- 5d.
- 6a. standing
- 6b. een worstoor
- 6c.
- 7. kop, papkom
- 8.
- 9. Ostkamp 2004, cat.nr. 9

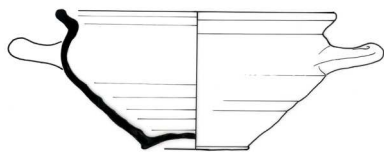
Nr. 7

- 1a. 622-15/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-kop-36
- 3. 1575-1625
- 4a. 15/6,5/6,5
- 4b. bolle kop met teruggebogen manchetrand, op standing
- 5a. roodbakkend
- 5b. loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. standing
- 6b. twee worstoren
- 6c.
- 7. kop, papkom
- 8. Oosterhout
- 9. Van den Berg, Ostkamp & Veen 2003, cat.nr. 17

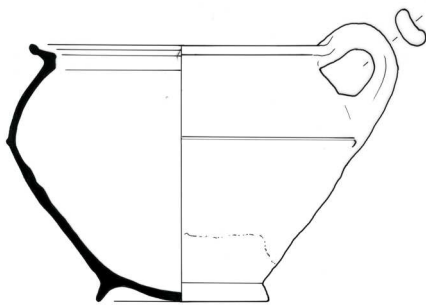
Nr. 8

- 1a. 622-11/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. r-stk-10
- 3. 1600-1650
- 4a. 13/6,5/7,5
- 4b. steelkom met scherpe knik bodem-wand en driehoekige verdikte rand, op poten
- 5a. roodbakkend
- 5b. loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. driepoot
- 6b. steel
- 6c.
- 7. steelkom
- 8.
- 9. Bitter e.a. 1997b, 64

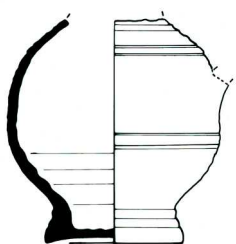
Nr. 9

- 1a. 622-5/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. w-kop-24
- 3. 1575-1625
- 4a. 15/7,5/5,5
- 4b. kop met schouder en scherpe schouderknik, met naar buiten geknikte rand, op standvlak
- 5a. witbakkend aardewerk
- 5b. loodglazuur
- 5c.
- 5d.
- 6a. standvlak
- 6b. twee worstoren
- 6c.
- 7. kom
- 8.
- 9. Bartels 1999, 753

Nr. 10

- 1a. 622-3/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. w-pis-2
- 3. 1575-1625
- 4a. 18,5/13,5/9
- 4b. pispot met buikknik met ribbel, scherp geknikte rand met platte bovenzijde, op standring
- 5a. witbakkend aardewerk
- 5b. loodglazuur, uitwendig met koperoxide (groen)l
- 5c.
- 5d.
- 6a. standring
- 6b. een worstoor
- 6c.
- 7. pispot
- 8.
- 9. Bitter 1995, 147

Nr. 11

- 1a. 622-19/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. we-kan-
- 3. 1575-1600
- 4a. 11/-/7
- 4b.
- 5a. Weser aardewerk
- 5b. loodglazuur
- 5c. horizontale zigzagstempel en gele horizontale slibversiering
- 5d.
- 6a. standvoet
- 6b. een verticaal oor (ontbreekt)
- 6c. fragment
- 7. kan
- 8. Wesergebied
- 9.

Nr. 12

- 1a. 622-21/10
- 1b. beerput (1575-1625)
- 2. m-bor-3
- 3. 1600-1650
- 4a. 19/3/9
- 4b. bord met vlakke spiegel, knik spiegel-vlag en uitgebogen rand, op standring
- 5a. majolica
- 5b. uitwendig loodglazuur; inwendig tinglazuur
- 5c. blauwe beschildering: bloemrozet met daaromheen concentrische cirkels, golflijn met stippen en kabelrand
- 5d.
- 6a. standring
- 6b.
- 6c.
- 7. bord
- 8.
- 9.

Bijlage 5

Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland: Gegevens

Naam : Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland
Kantooradres : Groenmarkt 13
4331 BH Middelburg
Postadres : Postbus 49
4330 AA Middelburg
Telefoon : 0118-670870
Fax : 0118-670880
E-mail : sceez@zeeland.nl
Website : www.sceez.nl

Directeur

de heer drs. W.H.P. Scholten

Algemeen Bestuur

Mevrouw A.C. de Bruijn (voorzitter)
De heer Th.B. Jacobs (vice-voorzitter)
De heer mr. A. Kerkhove (secretaris)
De heer F.C. Dieleman
De heer ing. L.J. van Doorn
Mevrouw E. Heij
De heer prof.dr. P.A. Henderikx
Mevrouw K. Klop
De heer P.P.V. Weemaes

Kamer van Koophandel voor Zeeland

Inschrijvingsnummer register: 41113210

Bankrelatie

Rabobank Middelburg-Veere
Rekening courant: 335088600

